KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 04.08.2006
KOM(2006) 441 v konečném znění

ZPRÁVA KOMISE

Generální ředitelství pro humanitární pomoc (ECHO)
Výroční zpráva za rok 2005

{SEK(2006) 1058}

OBSAH

1. Úvod ... 3

2. Obecné aspekty dané politiky ... 3

3. Přehled humanitárních operací GŘ ECHO ... 4

3.1. Přidělování zdrojů ... 4

3.2. Hlavní intervence v roce 2005 (podle regionů) ... 7

3.2.1. Afrika, karibská oblast a Pacifik (země AKT) ... 7

3.2.2. Ruská federace ... 7

3.2.3. Středozemí a Střední východ ... 7

3.2.4. Asie ... 8

3.2.5. Latinská Amerika ... 8

3.3. Akce připravenosti na rizika přírodních katastrof (DIPECHO) ... 8

3.4. Hlavní partneři v humanitárních operacích ... 9

4. Vztahy s jinými orgány EU, členskými státy, hlavními humanitárními partnery a dárci z oblastí mimo EU ... 9

4.1. Orgány EU a členské státy ... 9

4.2. Vztahy s mezinárodními organizacemi a hlavními dárci z oblastí mimo EU ... 10

4.3. Tematické financování ... 11

5. Další činnosti ... 12

5.1. Terénní odborníci ... 12

5.2. Otázky bezpečnosti ... 13

5.3. Komunikace a informace ... 13

5.4. Audit a hodnocení ... 13

5.4.1. Přezkumy zaměřené na budování kapacit ... 14

5.4.2. Hodnocení partnerství ... 14

5.4.3. Hodnocení operací ... 14

5.5. Školení a studie ... 14

6. Závěr ... 15

1. ÚVOD

Generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc („GŘ ECHO“) je odpovědné za poskytování humanitární pomoci obětem konfliktů či katastrof, ať už přírodních nebo těch, které způsobil člověk, v zemích mimo Evropskou unii. Jeho posláním je zachraňovat a chránit život, omezovat a předcházet strádání a zajišťovat integritu a důstojnost obyvatel zemí mimo EU postižených humanitárními krizemi[1]. GŘ ECHO se zavázalo poskytovat tuto pomoc výhradně na základě potřeb, a nikoli pod vlivem politických motivů.

Z humanitárního pohledu byl rok 2005 zvláště těžký vzhledem k sérii závažných přírodních katastrof, ke kterým došlo vedle již trvajících humanitárních krizí, z nichž některé (např. Dárfúr) byly charakterizovány zhoršením humanitární situace. Začalo to bezprostředními následky po vlnách tsunami v prosinci roku 2004, jedné z nejzávažnějších katastrof století, která měla dopad na 12 zemí na pobřeží Indického oceánu; následovalo období sucha v subsaharské Africe, intenzivní období hurikánů ve střední Americe a nakonec v říjnu 2005 vypuklo zemětřesení v Pákistánu.

Tisíce dalších lidí však ve stejném roce zemřely v jiných krizích po celém světě, často aniž by se o jejich situaci veřejnost vůbec dozvěděla. Evropská komise je nazývá „zapomenutými krizemi“, tedy krizemi, které nejsou (anebo *už* nejsou) prezentovány ve sdělovacích prostředcích a jejichž obětem se dostane jen malé pomoci. Jedním z cílů GŘ ECHO je zmírnit strádání obětí těchto krizí, které jsou většinou vleklé.

Obecně mají přírodní i lidmi způsobené katastrofy dopad na stále více lidí po celém světě. Počet i síla přírodních katastrof se zvýšila, stejně jako počet jejich obětí; podle předpovědí bude tento vývoj pokračovat. Zároveň bývají konflikty delší a mají stále ničivější účinky, přestože příliv uprchlíků se snižuje.

Vedle rozvíjejících se globálních humanitárních potřeb věnovalo GŘ ECHO zvláštní pozornost i průřezovým otázkám, jako je souvislost mezi nouzovými situacemi a rozvojovou pomocí (LRRD[2]), připraveností na katastrofy, HIV/AIDS, zásobování vodou a situací dětí.

Tato zpráva tedy shrnuje hlavní činnosti GŘ ECHO v roce 2005. Příloha obsahuje podrobnější informace, včetně přehledu humanitárních operací v jednotlivých zemích, které toto GŘ podporuje.

2. OBECNÉ ASPEKTY DANÉ POLITIKY

Odhlédneme-li od humanitárních operací, zkušenost s nedávnými krizemi, jako byly vlny tsunami (prosinec 2004) a zemětřesení v Pákistánu (říjen 2005), podnítila na mezinárodní úrovni úvahy o tom, jak zlepšit reakční schopnost humanitárního systému jako celku. Mezinárodní odezva ukazuje, že stávající systém nedokáže vždy zajistit, aby základní potřeby postiženého obyvatelstva byly uspokojeny včas. Také potvrdila, že na poli humanitární pomoci se objevují nové subjekty, např. jednotky civilní ochrany členských států nebo vojsko, jejichž logistické možnosti se při operacích mimořádné pomoci ukázaly jako nepostradatelné.

---

1 Nařízení Rady č. 1257 ze dne 20. června 1996.

2 Spojení pomoci, obnovy a rozvoje (Linking relief, rehabilitation and development, LRRD).

Výsledkem tohoto procesu je, že systém OSN včetně Generálního shromáždění OSN, rady ECOSOC[3] a meziagenturního stálého výboru pro humanitární věci schválil soubor humanitárních reforem zaměřených na zlepšení předvídatelnosti, včasnosti a účinnosti humanitární reakce. Reformní program zahrnuje například posilování schopnosti humanitární reakce, upevnění systému humanitárního koordinátora a zajištění předvídatelného financování.

GŘ ECHO proto v roce 2005 i nadále pozorně a aktivně usilovalo o to, aby byl jak v rámci orgánů EU, tak na mezinárodní scéně kladen velký důraz na humanitární zásady nestrannosti, neutrality a nezávislosti. To se promítlo do akčního plánu vydaného po tsunami; tento akční plán, schválený EU, měl posílit schopnost EU reagovat na katastrofy a zároveň zajistit, aby byly při operacích pomoci EU dodržovány humanitární zásady.

I v roce 2005 pokračovalo GŘ ECHO v iniciativě „Dobrého humanitárního dárcovství" a zúčastnilo se několika technických schůzek prováděcí skupiny v Ženevě a Londýně. V roce 2005 se práce v oblasti dobrého humanitárního dárcovství soustředila na nastavení měřítek a ukazatelů, vzájemné hodnocení, Výbor pro rozvojovou pomoc OECD/DAC a harmonizaci požadavků na podávání zpráv. V červenci 2005 se GŘ ECHO zúčastnilo schůzky na vysoké úrovni v New Yorku, kterou pořádala kanadská vláda za účelem zhodnocení pokroku dosaženého ve stockholmském prováděcím plánu. V rámci humanitárního segmentu rady OSN ECOSOC se v roce 2005 GŘ ECHO rovněž zapojilo do panelové diskuse o „Dobrém humanitárním dárcovství – posouzení pokroku po dvou letech."

GŘ ECHO se také zabývá odvětvovými a průřezovými prioritami a povzbuzuje (tam, kde je to možné a vhodné) proces změny směrem k činnostem rozvoje (LRRD), což je podmínka úspěšné strategie odchodu. V této souvislosti GŘ ECHO postupně ukončilo své operace v Angole a předalo operace rozvojovým subjektům v Tádžikistánu a Kambodže s úmyslem zcela odejít v roce 2006. V Konžské demokratické republice dokázalo GŘ ECHO předat své činnosti v některých oblastech GŘ DEV a Světové bance, což mu umožnilo soustředit se na nejzranitelnější a nejpostiženější oblasti na východě země.

Co se týče **dětí**, v roce 2005 pokračovala práce na hlavních směrech politiky týkající se dětí postižených humanitárními krizemi. Tyto směry budou dokončeny v roce 2006. V roce 2005 se na činnosti týkající se dětí zaměřilo 42 smluv (např. terapeutické krmení, očkování, opětovná integrace dětských vojáků) o celkovém objemu 30 milionů EUR. Mnoho dalších smluv je navíc určeno více příjemcům, ale jedna z jejich částí je vždy zaměřena na děti.

Na konci roku 2005 byl na internetové stránce GŘ ECHO zveřejněn přezkum a pokyny ohledně **vody a hygieny** v mimořádných situacích. GŘ ECHO představilo přezkum a pokyny svým hlavním partnerům a ti je velmi dobře přijali.

3. PŘEHLED HUMANITÁRNÍCH OPERACÍ GŘ ECHO

3.1. Přidělování zdrojů

Reakce GŘ ECHO na mimořádné situace vyžadující humanitární pomoc se v roce 2005 formovala v závislosti na změnách globálních humanitárních potřeb, jak naznačují modely poskytování finančních prostředků tohoto GŘ na regionální úrovni. Zvláštní důraz byl přitom

[3] Hospodářská a sociální rada OSN.

kladen na tzv. „zapomenuté krize“. Pracovní program GŘ ECHO je založen na metodě globální analýzy potřeb (global needs assessment, GNA), která má zajistit, aby byly operace prováděny pouze v reakci na skutečné potřeby. Uvedená metoda zajišťuje obecné posouzení situace ve více než 130 jednotlivých rozvojových zemích a jejich vzájemné srovnání na základě ukazatelů (lidský rozvoj, chudoba, riziko přírodních katastrof, konflikty, uprchlíci, vysídlené osoby, podvýživa u dětí mladších 5 let, úmrtnost a příspěvky ze strany jiných dárců).

Výsledky tohoto posouzení naleznete na internetové stránce portálu Europa: http://ec.europa.eu/comm/echo/information/strategy/index_fr.htm.

GŘ ECHO reagovalo na humanitární krize v roce 2005 prostřednictvím 91 rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků v celkové výši 652,5 milionu EUR. 629,33 milionu EUR bylo poskytnuto z rozpočtu Komise a 23,2 milionu EUR bylo čerpáno z ERF. Prostředky položek závazků byly stoprocentně vyčerpány. Největšími příjemci pomoci byly země AKT (244,2 milionu EUR), těsně následovány Asií (239,25 milionu EUR – včetně operací po vlnách tsunami). Níže uvedená tabulka podává přehled zeměpisného rozvržení humanitární pomoci poskytnuté v roce 2005 (hodnoty v milionech EUR).

Jednotka / Region	**Částka v milionech EUR**	
ECHO-1: Afrika, karibská oblast, Pacifik	**244 217**	**37 %**
Oblast Horn v Africe[4]	*85 120*	*13 %*
Velká jezera v Africe	*71 000*	*11 %*
Západní Afrika	*52 550*	*8 %*
Karibská oblast, Pacifik, Indický oceán	*8 297*	*1 %*
Jižní Afrika	*27 250*	*4 %*
ECHO-2: Východní Evropa, Ruská federace, jižní Kavkaz, Střední Asie (včetně Mongolska), Střední východ, Středozemí	**84 087**	**13 %**
Ruská federace, jižní Kavkaz a Střední Asie (včetně Mongolska)	*35 200*	*6 %*
Země Středomoří	*9 311*	*1 %*
Střední východ	*39 576*	*6 %*
ECHO-3: Asie, Střední a Jižní Amerika	**256 945**	**40 %**
Asie (včetně tsunami – 122,83 EUR)	*239 245*	*37 %*
Střední a Jižní Amerika	*17 700*	*3 %*

[4] Včetně leteckých operací ECHO.

Dipecho – připravenost na rizika přírodních katastrof[5]	**17 500**	**3 %**
Tematické financování	**20 500**	**3 %**
Technická pomoc (odborníci a zálohové účty)	**22 750**	**3 %**
Vedlejší výdaje (audity, hodnocení, informace a komunikace atd.)	**6 500**	**1%**
CELKEM V ROCE 2005	**652 499**	**100 %**

Podle klasifikace GNA patří prvních 25 % zemí na seznamu k zemím s největšími potřebami, dalších 50 % k zemím se středními potřebami a zbývajících 25 % k zemím s nízkými potřebami. Tato klasifikace GŘ ECHO umožňuje z globálního hlediska ověřit, s jakým úspěchem je jeho strategie založená na skutečných potřebách prováděna.

Použijeme-li tuto metodiku při analyzování výsledků za rok 2005 (ke dni 31. prosince 2005), bylo 48 % prostředků (tj. 312 milionů EUR) z celkových 652,5 milionu EUR[6] z kapitoly 23 02 rozpočtu a ERF věnováno na podporu oblastí s největšími potřebami, 21 % (tj. 136,8 milionu EUR) na podporu oblastí se středními potřebami a méně než 1 % (tj. 6,9 milionu EUR) na podporu oblastí s nízkými potřebamiZbývající prostředky (196,6 milionu EUR neboli 30 %) byly použity na akce v rámci pomoci po vlnách tsunami (122,83 milionu EUR), v rámci připravenosti na rizika přírodních katastrof (program „DIPECHO“), tematického financování, technické pomoci a vedlejších výdajů.

Strategie pomoci GŘ ECHO se dále zaměřovala na zapomenuté krize. To se týká situací, kdy závažným humanitárním potřebám věnují dárci i sdělovací prostředky málo pozornosti, což se odrazí v úrovni obdržené pomoci. Analýza a metodika GŘ ECHO pro vymezení zapomenutých krizí je založena jak na kvantitativních údajích (nedostatek mediálního zpravodajství nebo nízká podpora dárců v porovnání s vysokými potřebami), tak na kvalitativních faktorech (vyhodnocení situace přímo v dané oblasti odborníky a referenty GŘ ECHO). V roce 2005 byly jako místa zapomenutých krizí označeny tyto země: Alžírsko (západní Sahara), Indonésie, Myanmar/Thajsko, Nepál, severní Kavkaz (Čečensko), Somálsko, Tádžikistán a Uganda. V průběhu roku byla těmto zemím poskytnuta podpora ve výši 89,1 milionu EUR, tj. 13,6 % z celkového objemu prostředků kapitoly 23 02 rozpočtu a ERF ve výši 652,5 milionu EUR a 20 % prostředků určených pro zeměpisná rozhodnutí o financování (462,4 milionu EUR), vyjma tsunami.

---

5 Viz distribuce Dipecho podle regionů v příloze v bodu II.4.

6 Bez pomoci po vlnách tsunami by celkové závazky činily 529,7 milionu EUR, z toho 59 % pro oblasti s největšími potřebami, 21 % pro oblasti se středními potřebami a 1 % pro oblasti s potřebami nízkými. Zbývající prostředky (73,8 milionů EUR neboli 14 %) byly použity v rámci připravenosti na rizika přírodních katastrof (program „DIPECHO“), tematického financování, technické pomoci a vedlejších výdajů.

3.2. Hlavní intervence v roce 2005 (podle regionů)

Podrobnosti o těchto intervencích jsou uvedeny v příloze – část I.

3.2.1. Afrika, karibská oblast a Pacifik (země AKT)

V roce 2005 vyčlenilo GŘ ECHO zemím AKT 244 milionů EUR. Nejvýznamnější akce:

– Súdán: Mírový proces zahájený v lednu 2005 po 20 letech konfliktu mezi severem a jihem země nebyl rozšířen na Dárfúr. Situace v Dárfúru je proto ještě chaotičtější a nestabilnější. Dárfúr představuje nejrozsáhlejší otevřený konflikt na africkém světadíle. Počet lidí postižených konfliktem, kteří potřebují pomoc, stále vzrůstá a dosahuje již poloviny počtu obyvatelstva regionu Dárfúr. Počáteční vyčleněné prostředky ve výši 20 milionů EUR byly rychle vyčerpány a během roku bylo několikrát požádáno o posílení rozpočtu. Celkově dosáhl rozpočet výše 45 milionů EUR, k čemuž je nutno přičíst 12 milionů EUR přidělených súdánským uprchlíkům v Čadu.

– Konžská demokratická republika: Celková pomoc ve výši 38 milionů EUR. Ve východní části země (Ituri, Kivu a Katanga) není stále bezpečno, přestože se díky intenzivnějšímu nasazení sil OSN situace poměrně zlepšila. V roce 2005 se vysídlené rodiny a rodiny, u kterých našli vysídlenci dočasné útočiště, staly příjemci integrovaného balíčku pomoci určené pro celou komunitu, která měla uspokojit bezprostřední potřeby a zároveň usnadnit cestu pro rychlý návrat k výrobní činnosti, a tak přispět ke stabilizaci oblastí zasažených konfliktem.

– Pobřeží západní Afriky (Guinea, Libérie a Pobřeží slonoviny): Rozpočet přidělený pro rok 2005 (29,2 milionu EUR) byl použit na pomoc navrácení početné populace uprchlíků a vysídlených osob do běžného života.

– Niger a Mali: GŘ ECHO pohotově vyčlenilo 8,3 milionu EUR pro Niger a Mali jako reakci na náhlou potravinovou krizi, která je v roce 2005 postihla. Prioritou se stal provoz nouzových potravinových středisek a zlepšení přístupu k základní lékařské péči pro nejzranitelnější obyvatele.

3.2.2. Ruská federace

Co se týče severního Kavkazu, mírové urovnání není v dohledu a následky nevyřešeného konfliktu v Čečensku mají dopad na celý region, kde během roku docházelo k násilnostem. Základní potřeby obyvatelstva jsou po více než pěti letech konfliktu nadále mezinárodním společenstvím ignorovány. Tato zapomenutá humanitární krize zůstala pro GŘ ECHO jednou z hlavních priorit a přidělené prostředky dosáhly výše 26,3 milionu EUR.

3.2.3. Středozemí a Střední východ

Významná finanční pomoc byla i nadále poskytována Palestincům na okupovaných palestinských územích, v Sýrii, Jordánsku a Libanonu (36,6 milionu EUR), vzhledem k jejich katastrofální humanitární situaci a chybějícímu politickému urovnání konfliktu, a dále uprchlíkům ze Sahrawi v Alžírsku, kteří jsou na humanitární pomoci stále zcela závislí (9,3 milionu EUR).

3.2.4. Asie

Vlny tsunami udeřily v posledních dnech roku 2004 a rozhodnutí o mimořádné situaci byla učiněna v následujících dnech. Proto byly téměř všechny související činnosti realizovány až v roce 2005. Většina operací probíhala v Indonésii a na Srí Lance, menší operace v Indii, na Maledivách a v Thajsku. Postupy Komise umožnily reagovat na tsunami pohotově: ještě v ten samý den, kdy ke katastrofě došlo, Komise uvolnila 3 miliony EUR a do následujících pěti dnů uvolnila dalších 20 milionů EUR. Dalších 80 milionů EUR bylo přiděleno v únoru 2005, následovalo 20 milionů EUR v prosinci 2005. Celkem bylo poskytnuto 123 milionů EUR. Ukázalo se, že vysoká míra financování byla vhodná, zejména kvůli neočekávaně dlouhému přechodu z fáze pomoci do fáze obnovy[7].

V říjnu 2005 zasáhlo Pákistán a Indii ničivé zemětřesení, při kterém přišlo o život 75 000 lidí[8]. Primární mimořádná pomoc ve výši 3 milionů EUR byla poskytnuta dva dny po katastrofě a další prostředky (10 milionů EUR) byly uvolněny o 4 dny později, hlavně z rezerv Evropské komise pro mimořádné situace. GŘ ECHO bylo schopno před koncem toho roku uvolnit celkem 48 milionů EUR. 20 milionů EUR bylo přiděleno pro oběti afgánské krize; prostředky byly vynaloženy na evidenci a přepravu uprchlíků z Pákistánu a Íránu do Afgánistánu, na přístřeší, zásobování vodou a hygienu pro nejpotřebnější v Afgánistánu a také na pokračující podporu zbylých nejzranitelnějších uprchlíků.

Co se týče Severní Korey, GŘ ECHO se v roce 2005 i zde významně podílelo na finanční podpoře, a to prostředky ve výši 13,7 milionu EUR určenými na veřejné zdraví, hygienu, zásobování vodou a na zajištění životně potřebného lékařského vybavení.

3.2.5. Latinská Amerika

Hlavní intervence se týkala Kolumbie. 12 milionů EUR zde bylo použito na podporu obyvatel postižených násilnostmi. Za prvních osm měsíců roku 2005 obdrželo více než 39 000 lidí během prvních tří měsíců svého vysídlení potravinovou i nepotravinovou pomoc. Po této fázi mimořádné pomoci dostalo více než 70 000 vysídlených osob, lidí odříznutých od okolního světa nebo jinak omezených ve volném pohybu, stejně jako lidí, kteří je přijali, pomoc ve formě nepotravinových darů, přístupu k nezávadné pitné vodě, základní lékařské péče a vzdělávacích zařízení pro děti včetně pomoci psychologů.

3.3. Akce připravenosti na rizika přírodních katastrof (DIPECHO)

Ve smyslu článku 2f nařízení č. 1257/96, GŘ ECHO podporuje v několika regionech světa náchylných k přírodním katastrofám činnosti pro zajištění připravenosti na rizika přírodních katastrof, aby pomohlo místním obyvatelům v případě nové katastrofy pohotově reagovat, a tak zachránit životy. Obrovské přírodní katastrofy, které postihly světovou populaci v roce 2005, ukázaly hodnotu těchto akcí.

Akce připravenosti na rizika přírodních katastrof jsou většinou prováděny v zemích, kde GŘ ECHO již humanitární akce podporuje, GŘ ECHO však může svou podporu omezit pouze na projekty DIPECHO, jak tomu bylo v roce 2005 ve Vietnamu, v Nikaragui nebo v andských zemích. V rámci programu DIPECHO přijalo GŘ ECHO v roce 2005 akční plány pro Andské

---

[7] Zvláštní zpráva č. 3/2006 o humanitární pomoci Evropské komise v reakci na tsunami, spolu s odpověďmi Komise (podle čl. 248 odst. 4 druhého pododstavce ES).

[8] Informační list USAID – 24. února 2006. http://www.usaid.gov/press/factsheets/2006/fs060227.html.

společenství, Střední Asii, jižní Asii a karibskou oblast v celkové výši 17,5 milionu EUR. Tyto regiony byly vybrány kvůli vysokému riziku přírodních katastrof a vysoké zranitelnosti místních obyvatel. Rovněž byl vzat v úvahu nedostatek místních prostředků a malá schopnost katastrofy zvládat.

Složka připravenosti na rizika přírodních katastrof byla navíc systematičtěji začleněna do humanitární reakce na přírodní katastrofy. To bylo například v případě rozhodnutí učiněných na podporu obětí tsunami, pákistánského zemětřesení nebo hurikánů v karibské oblasti.

3.4. Hlavní partneři v humanitárních operacích

GŘ ECHO poskytuje humanitární pomoc prostřednictvím svých partnerů. GŘ ECHO spolupracuje s přibližně 200 nevládními organizacemi, agenturami OSN a s mezinárodními organizacemi jako je Mezinárodní výbor Červeného kříže, Mezinárodní federace Červeného kříže a společnosti Červeného půlměsíce.

Rozmanitá škála partnerů je pro GŘ ECHO důležitá. Umožňuje účinně uspokojovat narůstající seznam potřeb po celém světě. GŘ ECHO si se svými partnery postupně vybudovalo úzké pracovní vztahy jak na úrovni otázek politiky, tak i při řízení humanitárních operací.

V roce 2005 provádělo GŘ ECHO své operace hlavně prostřednictvím nevládních organizací (54 %), agentur OSN (32 %) a mezinárodních organizací (11 %). Další podrobnosti o rozdělení činností tohoto roku mezi skupiny partnerů naleznete v příloze v bodech II.5 a II.6.

Každoročně se rovněž zřizuje nástroj finanční podpory, který má podpořit spolupráci s partnerskými nevládními organizacemi a posílit jejich kapacity. Odpovídá počtu priorit vytyčených GŘ ECHO a zaměřuje se na udílení malých grantů na iniciativy školení nebo studií. Také přispívá k pochopení humanitárních problémů a k vytvoření odpovídajících politických reakcí. Po výzvě k předkládání návrhů byly v srpnu 2005 uděleny granty v celkové výši 500 000 EUR. Čtyři zvolené projekty byly zaměřeny na zlepšení administrativní kapacity humanitárních nevládních organizací a také na zdokonalení plánování, návrhu a provádění operací.

4. VZTAHY S JINÝMI ORGÁNY EU, ČLENSKÝMI STÁTY, HLAVNÍMI HUMANITÁRNÍMI PARTNERY A DÁRCI Z OBLASTÍ MIMO EU

4.1. Orgány EU a členské státy

V roce 2005 se GŘ ECHO na úrovni EU i nadále zasazovalo o to, aby byl v orgánech EU kladen dostatečný důraz na humanitární zásady.

GŘ pro humanitární pomoc také udržovalo úzké styky s jinými útvary Komise (GŘ pro vnější vztahy, GŘ pro rozvoj, Úřad pro spolupráci EuropeAid a GŘ pro životní prostředí), aby zajistilo soudržnost celkové reakce Společenství. GŘ ECHO se též zúčastnilo různých schůzek a pracovních skupin Rady, aby objasňovalo svůj zvláštní mandát a svůj vztah k jinými nástrojům EU v reakci na mimořádné situace.

Po cunami byl schválen akční plán EU, který zahájil proces dalšího budování kapacity EU reagovat na katastrofy.Tento akční plán vytyčil možná opatření (včetně lepšího využívání stávajících nástrojů, které lze rozvinout), jak se vyrovnat s katastrofami v EU i mimo ni. GŘ ECHO přispělo ke sdělení Komise o „*Posílení schopnosti EU reagovat na katastrofy a krize ve třetích zemích*“ přijatému jako odpověď na tento akční plán (20. dubna 2005)[9]. V tomto sdělení vytyčilo GŘ ECHO řadu opatření zaměřených na posílení provádění a soudržnosti humanitární reakce EU na katastrofy mimo EU, jako je (1) zvýšení počtu terénních odborníků; (2) školení odborníků v metodikách hodnocení a koordinace Úřadu pro koordinaci humanitárních záležitostí OSN (OCHA), Týmů OSN pro hodnocení katastrof a koordinaci (UNDAC) a Týmů Červeného kříže pro hodnocení a koordinaci v terénu FACT[10] (s cílem dosáhnout synergií a vzájemného obohacení při provádění hodnocení potřeb); (3) vytvoření vyrovnávací kapacity na úrovni regionálních terénních kanceláří GŘ ECHO, umožňující nasazení specializovaných víceodvětvových týmů pro mimořádné události do 24 hodin.

Komise jmenovala dva zástupce pro **civilně-vojenskou buňku** umístěnou ve Vojenském štábu EU (EUMS) v sekretariátu Rady. GŘ ECHO udržuje úzké vztahy s tímto nově vytvořeným orgánem, aby zajistilo, že humanitární zásady a pokyny OSN se odpovídajícím způsobem promítají do jeho činnosti, a zejména do všech významných scénářů strategického plánování, které buňka vypracuje.

GŘ ECHO také přispělo k vypracování humanitární složky scénáře řízení krizí. GŘ ECHO při této příležitosti připomnělo, že se nejedná o nástroj řízení krizí; jeho činnost nepodléhá politickým úvahám, ale je motivována pouze potřebami obětí přírodních nebo lidmi způsobených katastrof v souladu s humanitárními zásadami a mezinárodním humanitárním právem.

V roce 2005 se rovněž uskutečnilo osm schůzek Výboru pro humanitární pomoc se zástupci členských států. Lucemburské a britské předsednictví navíc svolalo dvě neformální schůzky tohoto výboru, jednu za účelem diskuse o mezinárodním humanitárním právu a druhou o humanitární reformě.

4.2. Vztahy s mezinárodními organizacemi a hlavními dárci z oblastí mimo EU

Jak již bylo zmíněno v části o obecných aspektech dané politiky, mezinárodní reakce na mimořádné humanitární situace za posledních několik let prokázala, že současný systém umožňuje reakci, která se případ od případu liší, a při závažných krizích jsou stávající kapacity často nedostatečné, aby odpovídajícím způsobem uspokojily alespoň klíčové potřeby. Rok 2005 podnítil hluboké úvahy o případném reformním programu mezinárodního humanitárního systému.

Generální tajemník OSN představil v březnu 2005 zprávu „In Larger Freedom“ (Ve větší svobodě“). Co se týče humanitární pomoci, zpráva považuje za nutné zdokonalit systém ve třech klíčových oblastech: předvídatelné a včasné financování operativních služeb OSN a jejich partnerů – nevládních organizací – při mimořádných událostech, posílení koordinace na místě i v ústředí a zesílená schopnost reakce, včetně jasnějšího vymezení povinností a odpovědnosti jednotlivých sektorů.

---

9 KOM(2005) 153 v konečném znění.

10 http://www.ifrc.org/what/disasters/fact/

V průběhu roku 2005 se GŘ ECHO rozvoji těchto oblastí pečlivě věnovalo na schůzkách týkajících se humanitární reformy a poskytovalo základní informace k různým projednávaným iniciativám.

V prosinci 2005 byl člen Komise Michel pozván na schůzku Meziagenturního stálého výboru (IASC). Meziagenturní stálý výbor (IASC) je jedinečným fórem pro koordinaci, rozvoj politik a rozhodování mezi organizacemi. Jeho členy jsou mimo jiné klíčoví humanitární partneři v rámci a mimo OSN. Komisař Michel se střetl s vedoucími představiteli všech operativních organizací OSN, Mezinárodního výboru Červeného kříže, Mezinárodní federace Červeného kříže a společností Červeného půlměsíce, Mezinárodní organizace pro migraci a také s představiteli nevládních organizací. Společně se členy IASC si vyměnil názory na reformu humanitárního systému z pohledu Komise.

V rámci strategického programového dialogu (SPD) se v roce 2005 uskutečnily výroční schůzky s hlavními partnery (Úřad OSN pro koordinaci humanitární činnosti, UNICEF, Světová zdravotnická organizace, Světový potravinový program, Mezinárodní výbor Červeného kříže, Mezinárodní federace Červeného kříže, Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky, VOICE a Lékaři bez hranic), aby se projednaly strategie a hlavní priority každé organizace.

Za účelem ponaučení z reakce na tsunami se GŘ ECHO zúčastnilo akce „Šest měsíců po tsunami: zhodnocení ze strany EU a OSN“, kterou pořádalo předsednictví EU (Lucembursko) a Úřad OSN pro koordinaci humanitární činnosti.

GŘ ECHO bylo také účastníkem různých schůzek, na nichž s dalšími hlavními dárci podrobně projednávalo otázky, jako jsou např. humanitární zásady nebo využívání vojska a jednotek civilní obrany při humanitárních operacích.

Pokud jde o vztahy GŘ ECHO a hlavních dárců mimo EU, GŘ ECHO pokračovalo v dialogu s vládou USA o koordinaci humanitárních politik a reakcí a upozorňovalo na oboustranné obavy o vývoj humanitární pomoci v současných krizových situacích. Pokračovala výroční schůzka strategického dialogu mezi úřadem ECHO a USA.

V prvním čtvrtletí se společně s USA uskutečnila mise do Libérie a Guiney, která měla sledovat dobrovolný návrat liberijských uprchlíků a vysídlených osob do jejich domovů. Společná doporučení mise o „Koordinaci, repatriaci,vysídlených osob, situaci ohledně zajištění potravin a přechodu z mimořádné pomoci na obnovu a rozvoj“ byla předána Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky, Úřadu pro koordinaci humanitární činnosti, Světovému potravinovému programu a také humanitárnímu koordinátorovi v Libérii.

GŘ ECHO se také setkalo se zástupci Kanadské mezinárodní rozvojové agentury (CIDA), aby zjistilo možnosti budoucí spolupráce.

4.3. Tematické financování

Vzhledem k ústřední úloze, kterou při účinném poskytování humanitární pomoci zastávají hlavní mezinárodní humanitární agentury (OSN a Hnutí Červeného kříže), pokračovalo GŘ ECHO v podpoře posilování jejich institucionální kapacity prostřednictvím programů tematického financování.

GŘ ECHO v roce 2005 finančně podpořilo rozvoj informačních systémů **Úřadu OSN pro koordinaci humanitární činnosti** (4 miliony EUR), včetně provozu humanitárních informačních středisek (např. na Srí Lance, v Ácehu, Nigeru a Pákistánu), internetových stránek ReliefWeb a celosvětového výstražného a koordinačního systému v případě katastrof (Global Disaster Alert and Coordination System, GDACS); posílení schopnosti **Světové zdravotnické organizace** reagovat na krizové situace ve zdravotnictví (4 miliony EUR); činnosti na ochranu obětí ozbrojených konfliktů poskytovanou ze strany **Mezinárodního výboru Červeného kříže** (4 miliony EUR) (např. ve Středoafrické republice, Konžské demokratické republice, Rwandě, Ázerbajdžánu, na Filipínách a v Pákistánu), a program ochrany **Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR)** (5 milionů EUR). Tematické financování bylo využito také na program řízení katastrof **Mezinárodní federace Červeného kříže** (3,5 milionu EUR). Projekty na ochranu dětí (2 miliony EUR) a na připravenost na rizika přírodních katastrof (5,7 milionu EUR) řízené organizací **UNICEF** byly v roce 2005 realizovány z prostředků předchozího roku.

5. DALŠÍ ČINNOSTI

5.1. Terénní odborníci

Akční plán EU na posilování kapacity reakce na katastrofy ve třetích zemích (viz bod 4.1.) plánoval výrazný nárůst počtu terénních odborníků ECHO.

GŘ ECHO si stanovilo za cíl mít do konce roku 2005 asi 100 terénních odborníků. Následně bylo vytvořeno 41 nových pracovních míst, z nichž 5 se bezprostředně týkalo tsunami. 28 míst mělo posílit 6 úřadů regionální podpory a 8 nových míst mělo posílit stávající a nové úřady. 83 těchto pracovních míst bylo odborníky obsazeno do konce roku 2005 a dalších 13 odborníků bylo vybráno s tím, že jejich smlouvy budou uzavřeny v první polovině roku 2006.

Posílení úřadů regionální podpory obnášelo vymezení standardních struktur pro každý úřad a přidělení určitého počtu specializovaných pracovníků podle potřeb (např. koordinátora rychlé reakce, organizátora, bezpečnostního úředníka, odvětvového specialistu pro lékařskou a potravinovou pomoc, pro zajištění potravin, pro otázky výživy a připravenosti na katastrofy) a dále sestavení týmu odborníků pro tematické financování.

Cílem bylo umožnit GŘ ECHO odeslat rychle své odborníky na místa nových krizí, aby tam mohli posoudit humanitární potřeby a zapojit se do koordinace humanitárních činností v terénu společně s dalšími hlavními aktéry. GŘ ECHO mohlo vyzkoušet svou posílenou strukturu v říjnu 2005 po závažném zemětřesení v Pákistánu, Indii a Afgánistánu. Odborníci byli k posouzení krizové situace vysláni ještě téhož dne, a proto se mohlo dospět k okamžitému primárnímu rozhodnutí o mimořádné události.

Byla zřízena specializovaná síť odborníků a pracovních skupin, aby poskytovala odborné poradenství a podporu jak ústředím, tak v terénu, a zajistila tak soudržnost a důslednost v politikách GŘ ECHO, a dále aby stanovila operační pokyny a dohodnuté postupy.

5.2. Otázky bezpečnosti

Vzrůstající pozornost všech humanitárních agentur se obrací na bezpečnost terénních humanitárních pracovníků. Během posledních několika let se totiž výrazně zvyšuje počet jejich úmrtí.

Z toho důvodu zahájilo GŘ ECHO v roce 2005 přezkum bezpečnosti jako následné opatření k přezkumu z předchozího roku. Přezkum z roku 2004 vymezil několik oblastí, které si žádají ze strany humanitárních aktérů větší pozornost. Příklady: odborná příprava školitelů k otázkám bezpečnosti; sběr informací (včetně statistických údajů), analýza a rozšiřování shromážděných informací; bezpečnostní koordinační mechanismy pro nevládní organizace.

Záměrem tohoto druhého přezkumu GŘ ECHO je nadále pomáhat nevládním organizacím v plnění jejich povinností při zajištění bezpečnosti humanitárních pracovníků. Přezkum by měl být přínosem zejména tím, že budou vypracovány metody odborné přípravy pro školitele nevládních organizací v oblasti bezpečnosti, které budou vyzkoušeny v terénu; také vytvořením dalších nástrojů, které budou umístěny ve veřejném prostoru za účelem pomoci nevládním organizacím v budování a udržování jejich schopnosti řízení bezpečnosti.

GŘ ECHO se zavazuje napomáhat partnerům při úsilí zajistit, aby terénní pracovníci mohli svou práci vykonávat účinně a bezpečně, a při šíření propagace humanitárního prostoru. Nejlepší cestou, jak toho docílit, je i nadále udržet vysokou úroveň závazků, pokud jde o dodržování zásad dobrého dárcovství, dále se zavazovat k vysoce kvalitní pomoci a zachovávat transparentní dialog s ostatními klíčovými hráči, a to jak na dvoustranné úrovni, tak i na vícestranných humanitárních fórech.

5.3. Komunikace a informace

GŘ ECHO uskutečnilo v rámci své komunikační strategie celou škálu akcí pro plnění cílů šířit hodnoty, zásady a informace o úspěšných praktických výsledcích humanitární pomoci EU. I nadále informovalo širokou veřejnost o své činnosti prostřednictvím televize, rozhlasu a dalších hromadných sdělovacích prostředků.

O nejzávažnějších katastrofách (tsunami a zemětřesení v jižní Asii)vznikly v partnerství s agenturami OSN a nevládními organizacemi audiovizuální produkty.

Dalšími komunikačními produkty jsou tisková prohlášení, prohlášení svědků zveřejněná na internetových stránkách a reportáže v časopisech leteckých společností.

V České republice byla jako pilotní projekt vedena integrovaná osvětová kampaň zahrnující i mediální akci v Praze (Humanitární vesnička), školní exkurze, publikace a speciální internetovou stránku.

GŘ ECHO také dále soustředilo své úsilí na komunikaci s konkrétními cílovými skupinami, zejména s mladými lidmi a lidmi, kteří mají vliv na formování názorů ostatních, a to účastí na konferencích, výstavách a dalších veřejných akcí.

5.4. Audit a hodnocení

GŘ ECHO disponuje formálními systémy pro pravidelné sledování údajů o financování a poskytování přiměřených informací o řízení. Do procesu zjišťování výsledků byly začleněny zvláštní finanční ukazatele. Humanitární činnost podléhá finančním auditům, a to jak na ústředí, tak v místě samotného výkonu činnosti. V roce 2005 bylo na ústředí

humanitárních organizací provedeno nebo v té době probíhalo celkem 142 auditů. Kromě toho se uskutečnilo 24 operačních auditů (v místě samotného výkonu činnosti a v úřadech).

Každoročně provádí GŘ ECHO osm až deset hodnocení svých operací podle zeměpisného rozvržení, podle partnerů a podle témat.

5.4.1. Přezkumy zaměřené na budování kapacit

- Přezkum otázek **vody a hygieny** týkajících se financování humanitárních operací podle humanitárních pravidel ES.

Výsledkem přezkumu jsou koncepční zpráva a modelové pokyny. Koncepční zpráva přezkoumala humanitární pravidla ES, politiky a finanční otázky, směry vývoje humanitární pomoci, klíčové otázky v odvětví vody a hygieny, uplatňování norem a klíčové závěry a doporučení. Modelové pokyny převádějí koncepční zprávu do praktických pokynů: jak řešit průřezové otázky, otázky rovnosti pohlaví, otázky životního prostředí atd., integrování změn chování v oblasti hygieny, osvědčená praxe prostřednictvím krizových scénářů, zmírňování katastrof a připravenost na ně, uplatňování norem. Také zahrnuje odkazy na odbornou literaturu a referenční materiály.

- Přezkum **průřezových otázek a dalších klíčových otázek** týkajících se financování humanitárních operací podle humanitárních pravidel ES.

5.4.2. Hodnocení partnerství

- Hodnocení partnerství mezi GŘ ECHO a **Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky** (**UNHCR)** a činností tohoto úřadu financovaných ze strany GŘ ECHO.

Hodnocení přineslo UNHCR a GŘ ECHO soubor jednoznačných zjištění, závěrů a doporučení, jak je možné zlepšit celkové vzájemné partnerství na úrovni operační i tematické.

5.4.3. Hodnocení operací

V roce 2005 byly vyhodnoceny operace na Haiti, v Burundi, v Ugandě, na Srí Lance[11] a v Severní Koreji a dále připravenost na rizika přírodních katastrof v karibské oblasti.

Hodnotitelé došli k obecnému závěru, že činnosti financované GŘ ECHO v těchto zemích zcela jistě splnily klíčové humanitární cíle.

Podrobnosti o těchto hodnoceních najdete na internetových stránkách GŘ ECHO http://ec.europa.eu/comm/echo/evaluation/index_en.htm.

5.5. Školení a studie

V roce 2005 bylo vynaloženo mnoho úsilí na zlepšení znalostí pracovníků GŘ ECHO a znalostí jeho partnerů o rámcové dohodě o partnerství, která vztahy GŘ ECHO a jeho partnerů upravuje. Proškoleno bylo asi 500 osob. Dále byl na internetových stránkách GŘ ECHO zpřístupněn soubor podkladových materiálů týkajících se různých aspektů rámcové dohody o partnerství.

---

[11] Hodnocení proběhla rovněž v tamilském uprchlickém táboře v indickém Tamil Nadu.

GŘ ECHO i nadále podporovalo Síť humanitární pomoci (NOHA), která nabízí jednoletý víceoborový postgraduální studijní program na sedmi univerzitách po celé Evropě (Université Catholique de Louvain – Belgie, Université Paul Cézanne Aix-Marseille III (UPCAM) – Francie, Ruhr-Universität Bochum – Německo, University College of Dublin – Irsko, Universidad de Deusto – Španělsko, University of Uppsala – Švédsko a University of Gröningen – Nizozemsko) s přispěním nevládních organizací, mezivládních organizací a dalších aktérů společenství humanitární pomoci.

6. ZÁVĚR

Rok 2005 byl pro GŘ ECHO vzhledem k množství a závažnosti humanitárních krizí velmi náročný. GŘ však i přesto dokázalo plnit svou úlohu v souladu se svým pověřením. V budoucnu bude GŘ ECHO čelit dalším náročným úkolům, jako jsou vztahy s novými subjekty na humanitárním poli (zejména jednotky civilní ochrany) a provádění reformy humanitárního systému, která v roce 2005 započala[12].

GŘ ECHO bude tento reformní proces aktivně podporovat s cílem zabezpečit zlepšení schopnosti a účinnosti humanitární reakce na celém světě.

[12] Pro podrobnosti o reformě humanitárního systému viz část 2.